

פרשת בהעלותך

(ח ב): דִּבֶּר אֶל אֶהֱרֵן וְאֶמְרָתְ אֵלָיו בְּהֵעֲלִתְךָ אֶת הַנִּזְרוֹת אֶל מוֹל פְּנֵי הַמִּנְוָה יֵאָדְרוּ שְׁבַעַת הַנִּזְרוֹת:

עי' ר' בחיי: וע"ד הקבלה הכתוב נכון וברור כפשוטו והוא מדבר במנורה של מעלה, ופירוש אל מול יאמר כנגד המנורה של מעלה¹⁹¹¹ שהן שבע ספירות בחכמה¹⁹¹² יאירו שבעת הנרות של מטה וזהו לפי דעתי סוד הלשון שהוציא ההדלקה בלשון עליה בהעלותך את הנרות ואמר העלה נרותיה¹⁹¹³ ואמר (שמות ל ח) ובהעלות אהרן את הנרות (שמות מ כה) ויעל הנרות לפני ה' וזהו שתמצא במנורת זכריה (זכריה ד ב) ושבעה נרותיה עליה שבעה שפירושו על הדרך הזה ושבעת נרותיה עליה כנגד שבעה של מעלה ואחר כך ושבעה מוצקות לנרות אשר על ראשה¹⁹¹⁴.

עיי"ש: שבעת הנרות ענין המנורה נעלם מאד והוא פלאי כבר רמזתיו בסדר ויקחו לי תרומה¹⁹¹⁵ ושם תבין מתוך הנר האמצעי פלאי אל עדות לישראל.

(ח ג): וַיַּעַשׂ בֶּן אֶהֱרֵן אֶל מוֹל פְּנֵי הַמִּנְוָה הָעֵלָה נִרְתִּיחַ כְּאִשֶּׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה. עי' רמב"ן: ומעם ויעש בן אהרן, לומר שהוא היה המדליק אותן כל ימיו ואף על פי שהמצוה כשרה בבניו כמו שנאמר (שמות כז כא) יערוך אותו אהרן ובניו אבל היה הוא מזדרז במצוה הגדולה הזאת הרומזת לדבר עליון וסוד נשגב¹⁹¹⁶ ואולי נרמז לו זה מפסוק (ויקרא כד ג) מחוץ לפרכת העדת יערוך אותו אהרן מערב עד בקר כי בו בחר השם בימיו ומפני זה אמר גם עתה דבר אל אהרן בהעלותך ולא אמר דבר אל אהרן ואל בניו בהעלותכם.

סא מאיר הרמב"ן ור' בחיי

¹⁹¹¹ עי' לעיל פרשת תרומה הערה 1446.

¹⁹¹² עי' תז"ח (ב ע"ב): אדם הגדול חכמא ועשר חכמות אתקריאו עשר ספירן מסטרה וכתר עליון אתקרי מסטרה חכמה קדומה
תרגום: האדם הגדול חכמה, ועשר חכמות נקראו עשר ספירות מצדו, וכתר עליון נקרא מצדו חכמה קדומה

עי' בבהגר"א על ס"י פ"א מ"ב אופן ב' דף ו' ע"א שמביא את דברי התז"ח, וכותב ע"ז כי כל האצילות נקראת ע"ש יר"ד ה"ה חכמה, ומהחכמה נאצלו כל ספירותיה, כמ"ש כולם בחכמה עשית, והן יר"ד נקודין דנפקין מחכמה.

ועי' לש"ו (כללים ח"א מט ע"א) שכל הי"ס לא נתגלו אלא על ידי מדת החכמה, שכן מצד מידת הכתר לא היו הספירות יכולים להתחלק לעשרה מרוב אחדותו. ועל אף שי' המאמרות כוללים גם את ספירת הכתר, אבל הכתר אינו יכול להיות ניכר אלא לאחר שנגלה החכמה. ואכן יעויין בבהגר"א על תז"ח ב ע"א, דכתר הוא בכלל י' המאמרות.

¹⁹¹³ עי' ע"ח שער תיקון הנוק' פרק ה'.

¹⁹¹⁴ עי' תיקו"ז (מד ע"ב): פתח רבי אלעזר ואמר אבא והא שבע ימים אינון וים עלאה איהו על כלהו ועלייהו אתמר כי שפע ימים יינקו (דברים לג יט) למאן אינון יונקים אמר ליה ברי שבעה בשבעה אינון מוצקות (זכריה ד ב) והכי אינון רקיעים שבעה בשבעה והכי אינון טורין שבעה בשבעה והכי אינון ארעין שבעה בשבעה ישובין שבעה בשבעה (וראשון דלהון תרין ורזא דמלה שנים שנים (בראשית ז ט) שבעה שבעה (שם ב) וכלהו זכר ונקבה ולעילא חד גניז וטמיר) והכי אינון שבע כרסיין שבעה בשבעה שבע היכלן שבעה בשבעה (והכי ממנן אינון שבעה בשבעה).

תרגום: פתח רבי אלעזר ואמר, אבא, והרי שבעה ימים הם, והים העליון הוא על כולם, ועליהם נאמר "כי שפע ימים ינקו". את מי הם מנחקים. אמר לו, בני "שבעה בשבעה הן מוצקות". וכך הם הרקיעים, שבעה בשבעה, וכך הם ההרים, שבעה בשבעה, וכך הן הארצות, שבעה בשבעה, הישובים, שבעה בשבעה. (והראשים שלהם שנים, וסוד הדבר, שנים שנים, שבעה שבעה, וכולם זכר ונקבה. ולמעלה אחד גנוז ונסתם). וכך הם שבע כסאות שבע בשבע היכלות שבעה בשבעה (וכך הממונים הם שבעה בשבעה).

¹⁹¹⁵ כה ב.

¹⁹¹⁶ עי' ר' בחיי ח ב, ודברינו שם.

(ח כד): וְזֹאת אֲשֶׁר לְלוֹיִם מִבֶּן חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה יָבוֹא לְצַבֵּא צָבֵא בְעֶבְדַת אֹהֶל מוֹעֵד:

עי' ר' בחיי: וע"ד הקבלה וְזֹאת אֲשֶׁר לְלוֹיִם כְּמוֹ (תהלים קיח כג) מאת ה' היתה זאת¹⁹¹⁷ והיא הברית שנאמר (בראשית יז י) וְזֹאת בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶיךָ וְשֵׁשׁ לְוֵי כְּתִיב (דברים לג ט) וּבְרִיתְךָ יִנְצְרוּ וּבְפִקּוּדֵי הַלוֹיִם נֹאמֵר (במדבר ג טז) עַל פִּי ה' כִּי זֹאת הִיא מִדְּתָם¹⁹¹⁹.

(ט ח): וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים מֹשֶׁה עֲמְדוּ וְאַשְׁמְעָה מֶה יִצְוֶה ה' לְכֶם: עי' ר' בחיי: עמְדוּ וְאַשְׁמְעָה מֶה יִצְוֶה ה' לְכֶם פִּירֵשׁ רִשְׁיִי ז"ל הַמְתִּינוּ לִי פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְאֵשִׁיב לְכֶם מַעֲנֵה אֲשֶׁרִי יִלּוּד אִשָּׁה שְׂכַךְ מוֹבַטַח לוֹ וְנִרְאָה שֶׁהִיא רֹאוּי לומר מה ידבר ה' אֵלַי וּמִפְּנֵי עֲנוּתָנוֹתָיו לֹא אָמַר בֶּן וְמָה שֶׁאָמַר וְאַשְׁמְעָה בְּתוֹסֶפֶת ה"א¹⁹²⁰ יִתְכַן שִׁירְמוֹז לַה"א אַחֲרֵינָה שְׂבִשֵׁם הוּא הַקּוֹל¹⁹²¹ הַנֹּאמֵר בּוֹ (דברים כח א) אִם שָׁמַעְתָּ תִשְׁמַע בְּקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ שֶׁתַּעֲשֶׂה הַיִּשְׂרָאֵל בְּעֵינֵי ה' וְכֵן אָמַר בְּכַאֵן כִּי מִן הַה"א יִשְׁמַע מֶה יִצְוֶה ה' וְאוֹנֶקְלוֹס יִרְמוֹז לְזֶה שֶׁאָמַר מֶה דֹּאֲתַפְקֵד מִן קִדְּם ה' אָמַר זֶה כְּנֹגֵד הַשְּׁגָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

(ט י): דָּבָר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה טָמֵא לְנַפְשׁוֹ אוֹ בְּדַרְךְ רַחֲקָה לְכֶם אוֹ לְדַרְתֵּיכֶם וְעָשָׂה פֶסַח לָהּ:

עי' ר' בחיי: וכבר בארתי אסור חמץ בפסח ע"ד הקבלה¹⁹²² כי הוא כדי שלא יטעה האדם ויאמר כי במדת הדין בלבד היתה ההוצאה ולא בשם המיוחד ויהיה זה מקצין בנטיעות¹⁹²³ אבל בפסח שני שהוא חוץ לזמנו אפשר להיות מצה וחמץ עמו בבית ולא היה בזה קצוץ כי בשניהם ננאלו.

(ט יח): עַל פִּי ה' יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל פִּי ה' יִחַנוּ כָּל יְמֵי אֲשֶׁר יִשְׁכְּן הָעָנָן עַל הַמִּשְׁכָּן יִחַנוּ: עי' ר' בחיי: עַל פִּי ה' יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל פִּי ה' יִחַנוּ הִיא הַכְּתוּב רֹאוּי לומר עַל פִּי ה' יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִחַנוּ לֹא שִׁיאָמַר עַל פִּי ה' יִחַנוּ אֲבָל מִמָּה שִׁידַעַת בְּפִסּוּק (שמות יג כא) וְה' הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם בַּעֲמוּד עָנָן וְלַיְלָה בַּעֲמוּד אֵשׁ בְּאוֹר הַכְּתוּב עַל פִּי ה' יִסְעוּ זֶה מִדַּת הַדִּין¹⁹²⁴ וְזֶה לְשׁוֹן יִסְעוּ כִּי הַנְּסִיעָה לְמַלְחָמָה הִיְתָה וְעַל פִּי ה' יִחַנוּ זֶה מִדַּת הַרְחָמִים וְזֶה לְשׁוֹן יִחַנוּ כִּי כָּל חֲנִיָּה הִיא מְנוּחָה וְכֵן כְּתוּב (במדבר י לה) וַיְהִי בְּנִסּוּעַ הָאָרוֹן קוֹמָה ה' שֶׁהוּא מִדַּת הַדִּין וְלִכְךָ אָמַר קוֹמָה בַּה"א¹⁹²⁵ וְלֹא אָמַר קוֹם ה' וְעוֹד אָמַר וַיִּנּוֹסוּ מִשְׁנֵאִיךָ מִפְּנֵיךָ וּבִנְחָה יֹאמֵר שׁוּבָה ה' מִלְּשׁוֹן (ישעיה ל טו) בְּשׁוּבָה וְנַחַת שְׂכַל זְמַן שִׁישְׂרָאֵל נֹאסְפִים אֲלֵפִים וּרְבֻבֹת לְאַגּוּדָה אַחַת מִדַּת רַחֲמִים עִמָּהֶם וְשִׁתֵּי מִדּוֹת אֵלֹהִים כְּלוּלוֹת זֶה בְּזוֹ וְעַלִּיהֶן אָמַר הַנְּבִיא (ירמיה ב ב) זָכַרְתִּי לְךָ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ אֲהַבְתָּ כְּלוּלוֹתֶיךָ לְכַתֵּךְ אַחֲרַי בְּמַדְבַּר וְעִמָּהֶם הָיוּ נִצּוּלִים

ס מאיר הרמב"ן ור' בחיי ס

¹⁹¹⁷ עי' לעיל פרשת תרומה הערה 1408.
¹⁹¹⁸ עי' לעיל פרשת נח הערה 352.
¹⁹¹⁹ עי' לעיל פרשת בראשית הערה 247. עי' ד מט ודבריו שם, ועי' לעיל פרשת יתרו הערה 1253.
¹⁹²⁰ עי' לעיל פרשת לך הערה 432.
¹⁹²¹ עי' זהר (ח"ג רכב ע"א): כְּגוֹוֹנָא דָּא אָמַר דוּד שְׁמֵרָה נִפְשֵׁי כִּי חֲסִיד אֲנִי שְׁמֵרָה דָּא מִטְרוֹנִיתָא דְּמַלְכָא דְּאִיהִי נִטְרָא נִפְשֵׁי בְּגִין כִּי חֲסִיד אֲנִי וּבְכָל אֲתֵר דְּכְתִיב סֵתֵם דָּא מִטְרוֹנִיתָא כְּד"א (ויקרא א א) וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אִם שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יי' אֱלֹהֶיךָ.
 תְּרַגּוּם: כְּדוֹגְמָא זֶה אָמַר דוּד "שְׁמֵרָה נִפְשֵׁי כִּי חֲסִיד אֲנִי", שְׁמֵרָה זֶה מַלְכַת הַמֶּלֶךְ, שֶׁהִיא שְׁמֵרָה נִפְשֵׁי, בְּגַלל "כִּי חֲסִיד אֲנִי", וּבְכָל מְקוֹם שֶׁכְּתוּב סֵתֵם, זֶה הַמַּלְכָּה, כְּמוֹ שֶׁנֹּאמַר "וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אִם שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ".

¹⁹²² שמות יג ג.
¹⁹²³ עי' בזה ברמב"ן בראשית יא ב ודברינו שם.
¹⁹²⁴ עי' תיקו"ז (יט ע"א): מַלְכוּת, פֶּה, תוֹרָה שְׁבַעל פֶּה קִרִּינָן לָהּ. וְעִי' לְעִיל ד מט ודבריו שם.
¹⁹²⁵ עי' לעיל פרשת לך הערה 432.

ואויביהם נגפים תחלה במצרים הוא שכתוב (הושע יג ד) ואנכי ה' אלהיך מארץ מצרים וכתוב בגאולת מצרים (שמות יג טז) כי ביד חזקה הוציאנו ה' ממצרים ובתפלתו של משה (שמות לב יא) אשר הוצאת מארץ מצרים בכח גדול וביד חזקה ואח"כ ממצרים לים סוף הוא שכתוב (שמות טו ב) זה אלי ואנוהו וכן (שמות טו ו) ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב ומים סוף לסיני הוא שכתוב במתן תורה (דברים ה כא) הן הראנו ה' אלהינו את כבודו ואת גדלו ומסיני למשכן הוא שכתוב (שמות מ לד) ויכס הענן את אהל מועד וכבוד ה' וגו' וכתוב (שמות מ לה) ולא יכול משה לבא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן וכבוד ה' וגו' ואחר כך לביהמ"ק שנקרא (ישעיה סד י) בית קדשנו ותפארתנו וכן לעתיד כתיב (ישעיה ס א) קומי אורי כי בא אורך וכבוד ה' והבן כל זה ואל תתמה באמרו פי ה' שהוא¹⁹²⁶ מדת רחמים בכאן כי כיון שהמדות כלולות זו בזו¹⁹²⁷ הלא כל אחת פי ה' זו לזו והבן זה.

(י ב): עֲשֵׂה לְךָ שְׁתֵּי חֲצוּצֹת כֶּסֶף מְקֻשָּׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם וְהָיוּ לְךָ לְמִקְרָא הַעֲדָה וְלְמַסַּע אֶת הַמַּחֲנוֹת:

ע"י ר' בחיי: עשה לך שתי חצוצרות כסף ע"ד הפשט היו חצוצרות הללו של כסף והיו מקשה ולשני דברים היו משמשים האחד להקהיל העם או הנשיאים והשני לנסיעה הוא שכתוב והיו לך למקרא העדה ולמסע את המחנות כשהיו תוקעין בשתיהן היה סימן להקהיל העם וכשהיו תוקעין בחצוצרת אחת בלבד היה סימן להקהיל הנשיאים הוא שכתוב ואם באחת יתקעו ונועדו אליך הנשיאים לפי שהם המיוחדים שבעם לפיכך היו תוקעין באחת והיה סימן להם וזה וזה בתקיעה שהיא פשוטה ופשוטה רמז למדת הרחמים¹⁹²⁸ כי ימינו פשוטה לקבל שבים¹⁹²⁹ אבל למסע את המחנות היו תוקעין בתרועה שנאמר תרועה יתקעו למסעיהם לפי שהנסיעה סימן למלחמה שהרי מחנות ישראל לקראת שבעה עממין היו הולכים להלחם בהם ולכבוש את הארץ ולכך היו מריעין בתחלת נסיעתן כי התרועה רמז למדת הדין והיא המנצחת במלחמה ומפני זה יזכיר הכתוב במסעות (במדבר ט כג) על פי ה' ביד משה וזהו שכתוב (במדבר י ט) וכי תבאו מלחמה בארצכם והרעותם והזכיר משה וינוסו משנאיך מפניך כלומר ממדת הדין וכן היה סדר הענין במסעות היו תוקעין לכל רוח ורוח מארבע רוחות העולם¹⁹³⁰ כי ארבע מחנות של ארבע דגלים היו עומדים לארבע רוחות העולם והוא שכתוב ותקעתם תרועה ונסעו המחנות החונים קדמה ותקעתם תרועה שנית ונסעו המחנות החונים תימנה והרי לך מחנות המזרח ומחנות דרום תרועה יתקעו למסעיהם למסעות הנשארים כלומר שיתקעו תרועה שלישית למסע מחנות המערב ותרועה רביעית למסע מחנות הצפון כי לכל דגל מסע בפני עצמו כמו שמפרש הכתוב והולך ונסע דגל פלוני וכן כלן.

ועל דרך האמת היו שתי חצוצרות רמז לתקיעה ותרועה כי כשאמר לו השי"ת והיו לך למקרא העדה ולמסע כאלו אמר יהיו לך לתקיעה ולתרועה ואם כן באר בפירוש שירמזו לתקיעה ולתרועה שהן המדות שישאל חונים ונוסעים על פיהם כענין שכתוב (במדבר ט ט) על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו את משמרת ה' שמרו¹⁹³¹ וסמך לו עשה לך שתי חצוצרות

סא מאיר הרמב"ן ור' בחיי

¹⁹²⁶ הו"ה.

¹⁹²⁷ ע"י זהר (ח"א טז ע"ב): יהי אור דהוא אל גדול רזא דנפיק מאויר קדמאה ויהי רזא דחשך דאקרי אלה"ם אור דאתכליל שמאלא בימינא וכדין מרזא דאל הוי אלה"ם אתכליל ימינא בשמאלא ושמאלא בימינא.

תרגום: "יהי אור" שהוא אל גדול, סוד שיצא מאויר ראשון. "ויהי" סוד של חושך שנקרא אלהים, אור שנכלל שמאל בימין. ואז מסוד של אל אלהים, נכלל ימין בשמאל ושמאל בימין.

¹⁹²⁸ ע"י לעיל פרשת נח הערה 381 זהר (ח"ג רל ע"ב).

¹⁹²⁹ ע"י לעיל פרשת בראשית הערה 132.

¹⁹³⁰ ע"י בראשית א כא.

¹⁹³¹ ע"י זהר (ח"ג קעט ע"ב): על פי יי' יחנו ועל פי יי' יסעו את משמרת יי' שמרו דכל י' אית לה ד'

כסף¹⁹³².

ומעתה הבן גדולתו של משה בשתי חצוצרות שהן סימן המלך במלכותו וצוה הקדוש ברוך הוא בזה לכבוד משה כי כן תכסים המלך שתוקעין לפניו בשופר כי כן יצוה לאסוף חילותיו ובעבור שעלתה השגתו להתנבא בשם הגדול¹⁹³³ מדת רחמים לכך צוה אותן לעשותן של כסף¹⁹³⁴ ולא הוכשרו לעשותן משאר מיני מתכות שכן אמרו במסכת מנחות (כח ע"א) החצוצרות היו באים מן העשת של כסף עשאוה מגרוטאות של כסף כשרה משאר מיני מתכות פסולה ובעבור שנתיהד לו דבור הרחמים פנים אל פנים מראה בתוך מראה¹⁹³⁵ לכך היו שתיים והיו מקשה וזהו סוד אמרו ותקעו בהן ונועדו אליך כל העדה התקיעה בשתייהן שהיו סימן להקהיל כל ישראל ירמוז לדבור הרחמים מתוך האש¹⁹³⁶ לכל ישראל וזהו שכתוב (דברים ד טז) ביום דבר ה' אליכם בחרב מתוך האש והתקיעה באחת שהיה סימן לנשיאים המיוחדים בעם ירמוז למשה המיוחד על כולן שהיה שומע מתוך התקיעה הוא קול השם המיוחד¹⁹³⁷ והוא לבדו המשיגו והמתבונן בו¹⁹³⁸ והתרועה במסע המחנות הנוסעים למלחמה תרמוז להשגתם של ישראל שהיא התרועה ולפי שלא עלה שום נביא למדרגה זו בנבואה לשמוע מן השם המיוחד אלא הוא לבדו לכך צוהו שלא ישתמש בחצוצרות אלא הוא לבדו לא זולתו הוא שכתוב עשה לך ודרשו רז"ל לך אתה עושה ואין אחר משתמש בהן והוסיף עוד ואמר והיו לך כלומר והיו המדות לך לבדך ולא לאחר זולתך ומרוב קדושות החצוצרות ובהיותם כלי שההשגות נרמוזו בו היו טעונים נגיזה ונגנוז בחייו של משה ואל תתמה בהיותן שתייהן של כסף כי כיון שהיו מקשה אי אפשר לעשותן אלא של כסף וכענין הכרובים שהיו זהב ומקשה כי הרחמים הוא מכריעו וכלול מן הדין וכן בכאן בחצוצרות מדת הדין רפה היא וכלולה מן הרחמים ומטעם זה לא נתשמש בחצוצרות אפילו יהושע תלמידו שלא עלתה השגתו בכך אמנם נשתמש בשופר להודיע בו להיות מדת הדין מתוחה כנגד האויבים כי היא מדתו¹⁹³⁹ וגם היא מדתו של דוד שנשתמש בכנור והיא התכלת הצבוע מדם חלזון שהוא הדג המצוי בים כנרת שלכך נקראת מדה זו כנור דוד¹⁹⁴⁰ שהיה

סא מאיר הרמב"ן ור' בחיי

אנפין ג' חיוון אינון לקבל תלת יודין וד' אנפין לכל חיה לקבל ד' אנפין (ס"א אתוון) דיהו"ה על פי יי' יחנו ויסעו.

שמרו דא שכינתא דנטרא לאינון דשמרי שבתות וימים טובים דבג"כ לא זזה שכינה מישראל בכל שבתות ויר"ט ואפי' בשבתות (ס"א ביומי) דחול אלא דאיהו סוגרת ומסוגרת בהון ובכל צלותא איהו עולה ליהו"ה עד דמטאת למרכבתה (דחיוון) דאבהן עלאין דאינון גדול"ה גבור"ה תפאר"ת דאית להון תריסר אנפין לקבל תריסר שבטין וכפום דאיהי אוליפת זכות על אלין מארי צלותין ומארי זכוון בכל פקודא ופקודא דאורייתא הכי יחנו על זכוון דלהון וכן יסעו לגבייהו והכי נחתא שמירה לגבייהו. תרגום: "על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו את משמרת ה' שמרו", שלכל י' יש ארבעה פנים, שלש חיות הן כנגד שלש יודין, וארבעה פנים לכל חיה כנגד ארבעה פנים (אותיות) של יהו"ה, "על פי ה' יחנו ויסעו".

"שמרו" זו השכינה, ששומרת לאותם ששומרים שבתות וימים טובים, שבגלל זה לא זזה שכינה מישראל בכל שבתות וימים טובים, ואפילו בשבתות (בימי) החול, אלא שהיא סוגרת ומסוגרת בהם. ובכל תפלה היא עולה ליהו"ה עד שמגיעה למרכבה (של החיות) של האבות העליונים, שהם גדולה גבורה תפארת, שיש להם שנים עשר פנים כנגד שנים עשר שבטים, וכפי שהיא מלמדת זכות על אלו בעלי התפלה ובעלי זכויות בכל מצוה ומצוה מהתורה, כך יחנו על זכויות שלהם, וכן יסעו לגבם, וכך יורדת שמירה אליהם.

¹⁹³² עי' זהר (ח"ג שח ע"ב).

¹⁹³³ עי' לעיל פרשת בראשית הערה 66.

¹⁹³⁴ עי' לעיל פרשת בראשית הערה 272.

¹⁹³⁵ עי' לעיל פרשת יתרו הערה 1198.

¹⁹³⁶ עי' לקמן פרשת וירא הערה 470.

¹⁹³⁷ עי' לעיל פרשת בראשית הערה 204.

¹⁹³⁸ עי' לעיל פרשת שמות הערה 871.

¹⁹³⁹ עי' לקמן פרשת וילך הערה 2360.

¹⁹⁴⁰ עי' לעיל פרשת ויקרא הערה 1606.

מנגן מאליו נמצאת למד שכל אחד ואחד נשתמש בכלי הראוי לו לפי השגתו ונבואתו ומדתו שהוא שואב ממנה וזה מבואר.

(י, ו ז): ותקעתם תרועה שנית ונסעו המחנות החגים תימנה תרועה יתקעו למסעיהם: ובהקהיל את הקהל תתקעו ולא תריעו:

ע"י רמב"ן: תרועה יתקעו למסעיהם כבר פירשתי בסדר אמור אל הכהנים (ויקרא כג כד) כי התרועה רמז למדת הדין¹⁹⁴¹ כי כן כתוב במסעות (לעיל ט כג) על פי ה' ביד משה והיא המנצחת במלחמה וכתוב (להלן פסוק ט) וכי תבאו מלחמה בארצכם וגו' והרעותם ועל כן אמר משה (להלן פסוק לה) וינסו משנאיך מפניך וכבר פירשתי סוד הפנים בעשרת הדברות (שמות כג) וכן תראו כי הומת יריחו נפלה בתרועה דכתיב (יהושע ו י) עד יום אמרי לכם הריעו והרעותם וכתוב (שם פסוק כ) ויריעו העם תרועה גדולה ותפול החומה ולכך היתה חרם ובהקהיל את הקהל ראויים לתקיעה כי הפשוטה רמז למדת רחמים כי ימינו פשוטה לקבל שבים על כן יאמר (ובנחה) [בנחה] (להלן פסוק לו) שובה ה' רבבות אלפי ישראל וכתוב (פסוק י) וביום שמחתכם ובמועדיכם ותקעתם כי המלחמה לתרועה והמועדים והשמחה לרחמים ורבתינו (ר"ה לג ב) העתיקו פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה ותרועה באמצע שלא יקצין בנטיעות¹⁹⁴² בראש השנה ויום הכפורים ועל הקרבן אבל הכוונה זו לתקיעה וזו לתרועה והמשכיל יבין.

(י לה): ויהי בנסע הארץ ויאמר משה קומה ה' ויפצו איביך וינסו משנאיך מפניך: ע"י ר' בחיי: וע"ד הקבלה ויהי בנסע הארון פרשה זו רומזת על כל ימי עולם כי נרשמו בה שבעת אלפים כמו בפסוק ראשון ודרשו רז"ל (ר"ה לא ע"א) שיתא אלפי שני הוי עלמא וחד חריב והענין הזה רוצה לרמוז אותו במקום המדבר שהוא מקום החורב והשממון וכיון שהתורה כולה בנויה ומיוסדת על חדוש העולם יש להבין שיש לו סוף כי כל דבר שיש לו התחלה יש לו סוף בהכרח וזהו שכתוב (ישעיה מד ו) אני ראשון ואני אחרון והכתוב הזה יורה כי העולם יש לו סוף כי כשם שהיה הקדוש ברוך הוא ראשון לנבראים כלם כן עתיד שיהיה אחרון לכלם ואילו ישאר בעולם שום נברא לא יהיה הוא אחרון ודוד ע"ה באר זה ואמר (תהלים קב כו – כז) לפני הארץ יסדת ומעשה ידיך שמים המה יאבדו ואתה תעמוד וכלם כבגד יבלו כלבוש תחליפם ויחלפו ואת אלף השישי רשומה במלת אלפי לרמוז שיתא אלפי והשביעית נחתמה במלת ישראל ופירושי ישראל בכאן הסרת הכחות כי הפסק המשכתם באותו זמן הוא האלף השביעי שעליו אמרו וחד חריב וכן מצינו הכתוב (הושע ט יב) בשורי מהם בשי"ן במקום סמ"ך והוא מלשון הסרה ובטול ובעבור כי מלת ישראל כוללת דבר והפכו ואפשר שתתפרש על שתי לשונות אפשר לומר כי כשם שמורה על החורבן כן תורה על הבריאה שלאחר החורבן כי הוא כולל שררת הכחות ורמז לך כי אחר חורבן האלף השביעי¹⁹⁴³ ואחר בטול הכחות והסרתם תחזור השררה ותתחדש בעולם כשהיה וזהו סוד הכתוב (תהלים כד ב) ועל נהרות יכוננה ולא אמר כוננה כמו שאמר יסדה כי דבר על החורבן מתחלת המזמור שישוב הכל לסבה ראשונה ודבר ג"כ על החדוש ומזה תמצא במזמור שיר ליום השבת שהזכיר שם (שם צב יג) צדיק כתמר יפרח רמז להויה של אחר השבת והוא סוד חתימת פרשת ויכלו במילת לעשות לרמוז מעשה אחר השבת וכבר הזכרתי שם וזהו (תהלים עב ז) יפרח בימיו צדיק בכל שמטה ושמטה ורב שלום עד בלי ירח באורו שילך הענין כן עד היובל הגדול שיתבטלו כל כחות העולם והשמש והירח בכללם

ס מאיר הרמב"ן ור' בחיי ס

¹⁹⁴¹ ע"י לעיל פרשת נח הערה 381 זהר (ח"ג רל ע"ב).

¹⁹⁴² ע"י דברינו לעיל בראשית יא ב.

¹⁹⁴³ ע"י לעיל פרשת בהר הערה 1795.

ויחזור העולם לתהו ובהו והכתוב שאמר (בראשית ח כב) עוד כל ימי הארץ יורה שיש לארץ זמן קצוב והיא עולמו של יובל ולכך הזכיר שלמה ע"ה (קהלת א ד) והארץ לעולם עומדת הוא עולמו של יובל כי אין הדבר אל לא תכלית וכן דעת דוד אביו ע"ה ממה שכתוב (תהלים קב כו – כז) לפני הארץ יסדת ומעשה ידיך שמים המה יאבדו ואתה תעמד ומה שאמר (תהלים קמח א) הללו את ה' מן השמים הללוהו במרומים כי הוא צוה ונבראו ויעמידם לעד לעולם ואמר עוד (תהלים קד ה) יסד ארץ על מכוניה בל תמוט עולם ועד אין ענינו שיגזור בהם נצחיות אלא מצד תוקף בריאתם וחוזק המרם התקיף אמר כן שהן ראויים לעמוד לעולם ושלא יתמוטטו כלל עד שיגזור בבטולם מי שבראם.

ומפני שלא תבין כי הסדור והנהוג הזה של שמטות העולם ילך אל לא תכלית לכך הפרשה מסוימת בנוי"ן בתחלה ובסוף לבאר כי ילך עד היובל הגדול שהוא אלף דור והיה העולם במל ויחזור לתהו ובהו ומה שבאה הנו"ן הפוכה כי כשם שמכתב האות בתיקונו כראוי מורה על קיום דבר כך הפוך האות ובטולו מסדורו הראוי מורה על בטול דבר וחרכונו ועל כן הנו"ן הפוכה ואמר הכתוב (איוב ט ה) המעתיק הרים ולא ידעו אשר הפכם באפו וכתוב (תהלים מו ג) על כן לא נירא בהמיר ארץ ובמוט הרים בלב ימים ביובל הגדול שיתמוטטו ההרים והשמים והארץ יחזרו אל יסודם וכדי לחזק הענין היו הנוני"ן שתיים ומפני שעתידין השמים והארץ שיתחדשו אחר היובל יתכן לומר כי על כן היו שתי נוני"ן והזכיר לשון ויהי אחר כל נו"ן ונו"ן להורות על ההויה אחר כל יובל ויובל וזה סוד הנו"ן שחסר נעים זמירות מן המזמור הנקרא (תהלים קמה א) תהלה לדוד לפי שאות נו"ן תורה על נפילה וביובל הוא עתיד ליפול ויחזור לתהו ובהו וכדי לבאר שעתיד להתחדש אחר היובל רמז הנו"ן אחר כך שאמר סומך ה' לכל הנופלים הזכיר זקיפה אחר הנפילה כשם שהזכיר כאן הויה אחר הנוני"ן וכדי להעיר הלבבות על הענין הזה באו בתורתנו הצרופה מצות השמטה והיובל שהם מן המצוות המקובלות.

ויען יהיה הענין קבוע בלבך נטוע בשכלך אוכיח לך מה הסבה בחורבן העולם ובחדושו בשמטות ומה הסבה גם כן בבטול המציאות ובחדושו ביובלים ידוע כי ששת ספירות פעלו בששת ימי בראשית כל ספירה וספירה ביומה¹⁹⁴⁴ כגון שתאמר יום ראשון הבינה ויום השני החסד ויום השלישי הגבורה וכן כלן עד שנכנס יום השביעי והוא היסוד ופעל פעולתו ומה היתה פעולתו העונג והמנוחה כי היתה מנוחה לעצמו ומנוחה לכל הששה כי בשביתתו שבתו כלן ושביתתו ומנוחתו היא פעולתו וזהו (שמות כ יא) כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וינה ביום השביעי כי עשה שש ספירות והשלים מלאכתו בהם והיתה המנוחה ביום שביעי שהוא יסוד¹⁹⁴⁵ וכן הענין בששת אלפים כי חזר חלילה והתחיל לפעול באלף ראשון בבינה ובשני בחסד ובשלישי בגבורה וכן כלן עד שיכנס האלף השביעי שהוא יסוד ולכך הוא שבת ומנוחה ויהיה העולם חרב בהכרח לפי שפעלו כל ספירה וספירה אלף שלה הנה ההמשכה פוסקת מהתחתונים בהיות כלן חוזרין ומתעלין למעלה לקבל מן הבינה¹⁹⁴⁶ ומאחר שהתפארת והכבוד¹⁹⁴⁷ שהם מנהיגי המה ולבנה¹⁹⁴⁸ מתעלין למעלה על כל פנים יתחייב שתפסק ההמשכה וזהו החורבן שיהיה העולם חרב אבל לא יהיה תהו ובהו כי עתידין הן שיחזרו כבתחילה וישפיע למטה מה שקבלו למעלה ואז יתחדש העולם וכן יהיה הענין משבעה לשבעה עד היובל הגדול וכשיגיע היובל הגדול יחזרו כל העשר לשרשם

ס מאיר הרמב"ן ור' בחיי

¹⁹⁴⁴ עי' לעיל פרשת בראשית הערה 86.

¹⁹⁴⁵ עי' לעיל הערות 7 81.

¹⁹⁴⁶ עי' ספד"צ (&): שתא אלפי שנין תליין בשתא קדמאי. שביעאה עליהו דאתתקף בלחודוי ואתחרב כלא בתריסר שעתו דכתיב (בראשית א ב) היתה תהו וגו'. תליסר יקים לון ברחמי ומתחדשן כקדמיתא וקמו כל אינון שתא. בגין דכתיב ברא ולבתר כתיב היתה דהא הות ודאי ולבסוף תהו ובוהו וחשך ונשגב ה' לבדו ביום ההוא (ישעיה ב יא).

¹⁹⁴⁷ עי' לעיל פרשת בראשית הערה 381, ש"כבוד" היא כינוי למדת המלכות.

¹⁹⁴⁸ עי' לעיל פרשת בחקתי הערה 1812.

שהוא אין סוף וזהו הסבה שיהיה העולם בהכרח תהו ובהו ונגולו כספר השמים וכל צבאם יבול וכן הארץ כבגד תבלה כי התפארת והכבוד שכנגדם חמה ולבנה והשמים והארץ נבלעו אל הקדש וחזרו ליסודם והענין הזה מבואר לדוד המלך במזמור (תהילים כד א) לה' הארץ ומלואה כי שם הזכיר חזרת העליונים והתחתונים אל יסודם הראשון והתחיל בהתחתונים וסיים בעליונים הוא שאמר בסוף על הסתלקות המדות מהמשכתם למטה ועל התעלותם וחזרתם לאין סוף אמר (תהלים כד ז) שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם¹⁹⁴⁹ והמשכיל יבין הפסוקים ההם כי איני רשאי להרחיב בהם באור וא"כ יתחייב שיהיה כל המציאות כולו בטל ונעדר ואחר היובל יתחדש המציאות כלו כי יחזרו העשר כבתחילה להתגלות מאין סוף ותחזור ההמשכה בעליונים ובשפלים מימי קדם וכן מיובל ליובל עד י"ח אלף יובלין כי כל ספירה וספירה תפעול אלף יובלין וזהו כנגד עשר ספירות למעלה ועשר ספירות למטה ומפני שלא תבין שילכו היובלין הללו אל לא תכלית ולאין סוף לכך הזכיר שובה ה' רבבות להורות שעתיד הקדוש ברוך הוא לישב עולמו שתי רבבות שהם עשרים אלף יובלין ואמר אלפי ישראל לבאר שמסיר שני אלפים מן הרבבות וזהו (תהילים סח יח) רכב אלהים רבותים אלפי שנאן אל תקרי שנאן אלא שאינן כלומר שהם אין ולכן אין להזכיר האלפים ועל כן הם י"ח אלף יובלין וזהו סוד הכתוב (יחזקאל מח לה) סביב שמנה עשר אלף וכן בפרק קמא דעבודה זרה (ג ב) איבעית אימא רוכב על כרוב קל וסגי ועובר ב"ח אלף עולמות שלו שמע מינה רכב אלהים רבותים וגו' אל תקרי שנאן אלא שאינן כן מלת ישראל במקום הזה מלשון הסרה שתסיר שני אלפים משתי רבבות שמענה ואתה דע לך והנה זה מן הדברים הנמנעים שאין לנו להרהר בהן והוא שאמרו (חגיגה יא ע"ב) מה למעלה מה למטה מה לפני מה לאחור והקב"ה ימחול לנו ויזכנו להימנות עם יראיו

סא מאיר הרמב"ן ור' בחיי

¹⁹⁴⁹ עי' זהר (ח"א דף כג ע"ב): וכד אפתח פומיה בצלותא דערבית נשרא קא נחית ביומין דחולא לקבלא בגדפהא [צלותא דליליא] ודא נוריא"ל אתקרי אוריא"ל מסטרא דחס"ד ונוריא"ל מסטרא דגבורה דאיהו נור דליק דאתמר ביה (דניאל ז י) נהר דינור וגו' ובצלותא דשחרית [אריה] (איהו) נחית לקבלא צלותא בדרועוי וגדפוי דארבע גדפין לכל חיה [דא מיכאל] ובצלותא דמנחה שור נחית לקבלא [צלותא] בקרניו [וגדפוי ודא גבריא] ובשבת נחית קב"ה בג' אבהן [לקבלא בת יחידא דיליה בהון ודא רזא] דשבת ש' ב"ת יחידא דיליה בההוא זמנא חיוון עלאין דאתקריאו בשמא דיהו"ה פתחין ואמרין (תהלים כד ז) שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם בההוא זמנא מתפתחין שבעה היכלין היכל קדמאה היכל דאהבה תניינא היכל דיראה תליתאה היכל דרחמי רביעאה היכלא דנבואה דאספקלריא דנהרא

תרגום: וכשפותח פיו בתפלת ערבית, נוחת נשר בימי החול לקבל בכנפיו תפלת הלילה, וזה נוריא"ל נקרא אוריא"ל מצד של חסד ונוריא"ל מצד של גבורה, שהוא נר דלוק, שנאמר בו "נהר דינור וגו'". ובתפלת שחרית אריה נוחת לקבל תפלה בזרועותיו וכנפיו, שארבע כנפים (יש) לכל חיה, זה מיכאל. ובתפלת מנחה שור נוחת לקבל (תפלה) בקרניו וכנפיו, וזה גבריא"ל. ובשבת נוחת הקדוש ברוך הוא בשלשת האבות לקבל הבת יחידה שלו בהם, וזה סוד של שבת, ש' בת יחידה שלו. באותו זמן החיות העליונות שנקראו בשם של יי', פותחים ואומרים "שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם". באותו זמן נפתחים שבעה היכלות: היכל הראשון היכל האהבה. שני היכל היראה. שלישי היכל הרחמים. רביעי היכל הנבואה באספקלריה המאירה.

ועי' זהר (ח"ג (דף רנג ע"ב): ואע"ג דכמה ענפין אית באילנא וכמה תאנים עלייהו אינון דאקדימו בקדמיתא אתקריאו בכורים אלין אינון רישין דכלהו כגוונא דלהון אתמר שאו שערים ראשיכם שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה שאו את ראש כל עדת בני ישראל שאו שערים ראשיכם שערים אלין אינון חמשין תרעין דבינה דאיהי מתיבתא דלעילא ושאו פתחי עולם דמתיבתא תתאה דכל מאן דאשתדל באורייתא לסוף מתנשא הה"ד אם נבלת בהתנשא ואוקמוה מארי מתנ' כל המנבל עצמו על דברי תורה לסוף מתנשא.

תרגום: ואף על גב שכמה ענפים יש באילן, וכמה תאנים עליהם, אלו שהקדימו בראשונה נקראים בכורים, אלו הם ראשים של כולם. כדוגמא שלהם נאמר "שאו שערים ראשיכם", "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה", "שאו את ראש כל עדת בני ישראל". "שאו שערים ראשיכם", "שערים אלו הם חמשים שערים של בינה שהיא ישיבה של מעלה, "ושאו פתחי עולם" של ישיבה של מטה, שכל מי שעוסק בתורה לבסוף מתנשא, זהו שכתוב "אם נבלת בהתנשא", ובארוהו בעלי המשנה, כל המנבל עצמו על דברי תורה לסוף מתנשא.

והושבי שמו ויתן לנו מהלכים בין העומדים לפניו.
ועוד יש טעם בנו"ן הפוכה והוא כי מלת בנסע ירמוז למספר יעקב ועל שם שהאדם החקוק
בחיות המרכבה מהפך את פניו לפניו ואחוריו לארבע רוחות העולם על כן באו הנוני"ן
בהפוך בפרשה זו לפניו ולאחריה.

(יא טו): וְאִם כָּכָה אֵת עֲשֵׂה לִי הֲרֵגִי נָא הָרֹג אִם מְצֵאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ וְאֵל אֲרָאָה בְּרַעְתִּי:
עי' רמב"ן: ועל דרך האמת אם ככה את עושה ל¹⁹⁵⁰ במדת הדין ידבר כמו שאמר ויחר
אף ה' מאד (בפסוק י) וכן ואת תדבר אלינו¹⁹⁵¹ (דברים ה כד) כנוי לאש הגדולה¹⁹⁵² שתדבר
דברי השם אלינו ושמענו מפיך ועשינו וכן את כרוב ממשח בכרוב השני ירמוז והמשכיל
יבין.

עי' ר' בחיי: מלת את כינוי למדת הדין, וכן הזכיר ויחר אף ה' מאד, והוא כמו ואת תדבר
אלינו (דברים ה כג), וכן את כרוב ממשח הסוכך (יחזקאל כח יד), שהוא כינוי אל הכרוב
השני הנקרא כבוד כי שני הכרובים הם כבוד ותפארת, וכמו שביארתי בסדר ויקחו לי
תרומה (שמות כה יח). כי בספר תורה שאינו מנוקד יוכל האדם לקרוא ואם ככה את עושה
לי בקמ"ץ תחת השי"ן, כי האותיות כשאין מנוקדות סובלות כמה כוונות ומתחלקות לכמה
ניצוצות¹⁹⁵³, ומפני זה נצטוינו שלא לנקוד ספר תורה כי משמעות כל מלה ומלה לפי הניקוד
ואין משמעותה עם הניקוד כי אם ענין אחד, ובלתי ניקוד יוכל האדם להבין בה כמה ענינים
נפלאים רבים ונכבדים והבן זה, תצטרך אותו בהרבה מקומות.

כגון עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה (בראשית כב יב), שיכול האדם לקרוא עתה ידעתי
בחיר"ק תחת היו"ד והדל"ת בדגש, מלשון ידעת השחר מקומו (איוב לח יב), וביאורו עתה
הודעתי בעולם במצוה זו שצויתך ועמדת עליה כי ירא אלהים אתה, וכן ותשלח את אמתה
ותקחה (שמות ב ה), שהוא לשון שפחה, ואנו יכולים לקרוא אמתה, מלשון באמת איש
(דברים ג יא), וכן הבינו אותה הז"ל במדרש שאמרו (שמות רבה פ"א סי' כג) אשתרבוני
אשתררבב, ורבים זולתם:

סג מאיר הרמב"ן ור' בחיי

¹⁹⁵⁰ עי' זהר (ח"ג קנה ע"ב): אמר רבי יצחק מאי שנא (דאמר) דמשה במלה דא (חליש) לעילא
כנוקבא דכתיב אם ככה את עושה לי את אתה מבעי ליה אלא לאתר דמותא שארי ביה קאמר וההוא
אתר דנוקבא איהו בגין כך אמר הרגני נא הרוג ודא אילנא דמותא והא אוקימנא דבאילנא דחיי לא
שריית ביה מותא וע"ד אתהדר לגבי אילנא דמותא ואמר את ולא אמר אתה והכי מבעי ליה
תרגום: אמר רבי יצחק, מה שונה (שאמר) משה בדבר זה (חלש) למעלה כנקבה, שכתוב "אם כך
את עושה לי" "את" היה צריך להיות אתה, אלא למקום שהמות שורה בו הוא אמר, ואותו מקום
של הנקבה הוא. בגלל זה אמר "הרגני נא הרוג", וזה עץ המות. והרי בארנו שבעץ החיים לא שורה
המות, ועל כך חזר לגבי אילן המות ואמר "את" ולא אמר "אתה" וכך צריך לו.
¹⁹⁵¹ עי' זהר (ח"א פא ע"ב): כתיב (בראשית יב יג) אמרי נא אחותי את וכתוב (דברים ה כד) ואת
תדבר¹⁹⁵¹ אלינו למען ייטב לי בעבורך כלפי שכינה אמר בעבורך ייטב לי קב"ה.
תרגום: כתוב "אמרי נא אחותי את", וכתוב "ואת תדבר אלינו". "למען ייטב לי בעבורך", כלפי
שכינה אמר, בעבורך ייטב לי הקדוש ברוך הוא.
¹⁹⁵² עי' לעיל פרשת שמות הערה 951.

¹⁹⁵³ עי' אד"ז רצב ע"ב: עד לא אברי עלמא לא הוו משגיחין אנפין באנפין ובגין כך עלמין קדמאין
אתחרבו ועלמין קדמאין בלא תקונא אתעבידו וההוא דלא הוה בתקונא אקרי זיקין נצוצין כהאי
אומנא מרצפא (ס"א מרזפתא) כד אכתש במנא דפרזלא אפיק זיקין לכל עיבר ואינון זיקין דנפקין
נפקין להיטין ונהירין ודעכין לאלתר ואלין אקרון עלמין קדמאין ובגין כך אתחרבו ולא אתקיימו עד
דאתתקן עתיקא קדישא ונפיק אומנא (ד"א מאנא) לאומנותיה.
תרגום: טרם שנברא העולם, לא היו משגיחים פנים בפנים, ולכך העולמות הראשונים נחרבו
ועולמות הקודמים נעשו בלא תיקון. ואותם שלא היו בתיקון, נקראים נצוצי אש, כאומן זה המרדד,
כאשר מכה בפטיש של ברזל, מוציא ניצוצות לכל צד, ואותם הניצוצות שיוצאים, יוצאים הם
לוהטים ומאירים, ומיד הם נכבים. ואלו נקראים העולמות הראשונים, ולכך נחרבו ולא נתקיימו עד
שנתקן עתיקא קדישא, וגם יצא האומן (כלי) לאומנותו.

(יא מז): ויאמר ידוד אל משה אספה לי שבעים איש מזקני ישראל אשר ידעת כי הם זקני העם ושטריו ולקחת אתם אל אהל מועד והתיצבו שם עמך.

ע"י רמב"ן: וקבלו רבותינו (סנהדרין ב א) כי כל סנהדרי גדולה היושבת בבית ה' במקום אשר יבחר לשכנו שם כן יהיה מנינם שבעים והנשיא על גביהם כמשה רבינו והנה הם שבעים ואחד וכן האותיות בשם הגדול¹⁹⁵⁴ המפורש שבעים ושתים כנגד השרים והשם המיוחד שהוא ארון יחיד על כולם ולזה ירמוז הכתוב באמרו (תהלים פב א) אלהים נצב בעדת אל בקרב אלהים ישפוט כי השכינה עמהם להסכים על ידם ואמר הכתוב (שם פסוק ב) עד מתי תשפטו עול יזהיר בהם אחרי שהשם הנכבד עמהם בדבר המשפט איך לא תיראו ממנו להטות המשפט כטעם העם המכעיסים אותי על פני¹⁹⁵⁵ (ישעיה סה ג) ואומר עוד (תהלים פב ו) אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כלכם כי מספרכם כמספר שרי מעלה וארון היחיד ואמרתי שתשבו מושב אלהים בארץ אכן כאדם תמותון כאדם הראשון שגורש ממקומו הנכבד ומת כן תתגרשו מבית ה' ותמותו וכאחד השרים של מעלה הייתם ותפלו מן המעלה ההיא וכבר הזכרתי מן הענין הזה בסדר ואלה המשפטים (שמות כא ו).

ע"י ר' בחיי: ותמצא בפרקי רבי אליעזר (פרק כד) אמר הקדוש ברוך הוא לשבעים מלאכים הסובבים כסא כבודו באו ונבלבל לשונם והם הם בית דינו של הקדוש ברוך הוא שנאמר עליו וה' בכל מקום הוא ובית דינו¹⁹⁵⁶.

(יב ו) ויאמר שמעו נא דברי אם יהיה נביאכם ידוד במראה אליו אתודע בחלום אדבר בו.

ע"י רמב"ן: אם יהיה לכם נביא כדברי אונקלוס ורבי אברהם פירש כי טעמו אם יהיה נביאכם נביא ה' כמו והנבואה עודד הנביא (דהיי"ב טו ח) ויפה אמר וטעם הכתוב שאפילו אם יהיה נביאכם נביא ה' אינו מתנבא בשמי הגדול¹⁹⁵⁷ רק במראה או בחידות¹⁹⁵⁸ והזכיר כן כי רבים מן הנביאים לא ישיגו לזה אבל יהיו נביאים ברוח הקדש¹⁹⁵⁹ כענין שנאמר רוח ה' דבר בי (ש"ב כג ב) והיא יד ה'¹⁹⁶⁰ האמורה ביחזקאל ויתבאר בדברי זכריה.

במראה אליו אתודע – לא אמר הכתוב "במראה אליו אראה" אבל אמר "אתודע", והנה הפסוק הזה כפסוק וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי (שמות ו ג), יאמר כי השם הגדול יהיה במראה ובה יתודע אל הנביא, לא בשמו הגדול, כמו שאמר (שם פסוק ג) ושמי ה' לא נודעתי ואמר כי הדיבור יהיה בחלום, ולא כן עבדי משה, כי בכל ביתי אשר בו יראו הנביאים חלומות נאמן הוא ויודע מעצמו כל המדות, ומפה אל פה יהיה לו הדבור מאתי, והתמונה יביט בה לא יראנה בחלום.

ע"י ר' בחיי: אם יהיה נביאכם ה' כמו (דברי הימים ב' טו ח) והנבואה עודד הנביא, ושעורו אם יהיה נביאכם נביא ה' ויאמר מי שיהיה מכם נביא אפילו יהיה נביא ה' אינו מתנבא

סא מאיר הרמב"ן ור' בחיי סא

¹⁹⁵⁴ ע"י לעיל הערה 1048.

¹⁹⁵⁵ ע"י לעיל פרשת שמות הערה 867.

¹⁹⁵⁶ ע"י תיקו"ז לד ע"ב ש"ב בית דינו" הוא כינוי לבחי' השכינה דהיינו מלכות.

¹⁹⁵⁷ ע"י לעיל פרשת נח הערה 391.

¹⁹⁵⁸ ע"י זהר (ח"א קפג ע"א): תא חזי כל נביאי דעלמא כלהו ינקי מסטרא חדא מגו תרין דרגין ידיען ואינון דרגין הוו אתחזיין בגו אספקלריאה דלא נהרא דכתיב במראה אליו אתודע מאן הוא מראה כמה דאתמר (דמראה) חיזו דכל גווינין אתחזיין בגויה ודא היא אספקלריאה דלא נהרא בחלום אדבר בו דא הוא חד משתיין בנבואה כמה דאוקמוה ואיהו דרגא שתיאה מההוא דרגא דנבואה ואיהו דרגא דגבריאל דממנא על חלמא והא אתמר

תרגום: בא וראה, כל נביאי העולם, כולם יונקים מצד אחד מתוך שתי דרגות ידועות, ואותן הדרגות היו נראות בתוך האספקלריה שאינה מאירה, שכתוב "במראה אליו אתודע". מה היא "המראה", כמו שנאמר (שמראה) המראה שכל הצבעים נראים בתוכה, וזוהי האספקלריה שאינה מאירה. "בחלום אדבר בו", זהו אחד מששים בנבואה, כמו שבארוהו, והיא הדרגה הששית מאותה הדרגה של נבואה, והיא הדרגה של גבריאל שממונה על החלום, והרי נתבאר.

¹⁹⁵⁹ ע"י דברי רבינו ויקרא ח ח.

¹⁹⁶⁰ ע"י לעיל פרשת בראשית הערה 201.

בשמי הגדול רק במראה או בחידות והזכיר בן כי רבים מהנביאים לא ישיגו לזה אבל יהיה נביאכם ברוח הקודש וכענין שאמר (שמואל ב' כג ב) רוח ה' דבר בי והיא יד ה' האמורה ביחזקאל ומה שאמר במראה אליו אתודע ולא אמר במראה אליו אראה הפסוק הזה כפסוק (שמות ו ג) וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי ה' לא נודעתי להם יאמר כי ה' הגדול יהיה במראה ובה יתודע אל הנביא לא בשמו הגדול כמו שאמר ושמי ה' לא נודעתי להם ואמר כי הדבור יהיה בחלום ולא בן עבדי משה כי בכל ביתי נאמן הוא אשר יראו בו הנביאים חלומות נאמן הוא ויודע בעצמו כל המדות ומפה אל פה יהיה לו הדבור מאתי והתמונה יביט בה לא יראנה בחלום ובכאן למד מה בין נבואת משה לשאר הנביאים. ועל דרך הקבלה במראה היא מראה הספירות הנקראת נצח והוד, ונקראת צבאות¹⁹⁶¹ גם כן כי עד שם נבואת כל הנביאים מגעת¹⁹⁶², כי כשהם נכנסים דרך השער הראשון¹⁹⁶³ והפתח המזומן לנביאים להכנס בו הנה נבואתן עולה ומגעת עד המקום שהוא ולא עוד, והסימן מזה במראות הצובאות אשר צבאו פתח אהל מועד¹⁹⁶⁴ (שמות לח ח), ומשם עולין ומתנבאין במראות הצובאות:

וראוי שתתבונן כי כשכלל בכאן כל מעלות הנבואה בין במשה רבינו ע"ה בין בשאר הנביאים איך הזכיר בשאר הנביאים לשון מראה בקמ"ץ שהיא מלה מורה על דמיונות ובלבול הנבואה:

והנראה בטעם הדבר כי רצה להמשיל נבואת שאר הנביאים למי שמסתכל במראה, והוא לשון חז"ל (שבת קמט ע"א) אין רואין במראה בשבת, והיא מראה של זכויות שהמסתכל בו נראית לו מתוכו דמות צורתו מכח לטישת המראה אבל אין בתוכו כלום, בן נבואת שאר הנביאים מתוך שרואין אותן הצורות הקדושות הטהורות והמאורות העליונים מתוך זוהר ובהירות האורות העצומים ההם, נראים להם דמיונות ורואין שם צורתם כצורת בן אדם, וכענין שכתוב (הושע יב יא) וביד הנביאים אדמה, אבל משה רבינו ע"ה מתוך שהיתה נבואתו עליונה על כולן לא היה רואה מאותן הדמיונות כלום אלא מראה אמיתית קרובה אל השכל, ולכך נודע ומכיר מתוך בירור נבואתו שאין שם דמות ולא צורה כלל כי אם כבודו, הוא שכתוב ותמונת ה' יביט, יחס התמונה אליו, לא שיש לו תמונה חס ושלום, וכן בצלם אלהים (בראשית א כז), לא שיש לו צלם ודמות חס ושלום. וזהו שדרשו חז"ל (יבמות מט ע"ב) כל הנביאים כולן נסתכלו באספקלריא שאינה מאירה, והביא ראייה מיחזקאל שכתוב בו כמה מראות, ואראה מראות אלהים (יחזקאל א א), ואראה כעין השמל (שם כז), וכמה מן הדמיונות, אבל משה ע"ה נסתכל באספקלריא המאירה, שנאמר ומראה ולא בחידות:

Section break

ס מאיר הרמב"ן ור' בחיי

¹⁹⁶¹ עי' זהר ח"ג יא ע"ב.

¹⁹⁶² עי' תז"ח יב ע"ג: מסטרא דנצח והוד אתקריאת נבואה, ועי"ש מב ע"ב: ואיהי נבואה מסטרא דנצח והוד.

¹⁹⁶³ עי' לעיל פרשת בראשית הערה 247.

¹⁹⁶⁴ ועי' לעיל פרשת נשא הערה 1909.